

Desigualtat i pacte social

Informe divulgatiu

Discapacitat, desigualtat i redistribució de la renda

El paper de les prestacions monetàries en comparativa europea

Crèdits

**L'Observatori Social
de la Fundació "la Caixa"**

Fundació "la Caixa", 2022
Plaça de Weyler, 3
07001 Palma

ISBN 978-84-9900-311-5
(Col·lecció «Desigualtat i pacte
social»)

**Coordinació del projecte, disseny
gràfic i maquetació:**
Knowledge Sharing Network, SL
KSNET
www.ksnet.eu

Revisió de textos i traducció:
Discobole, SL
www.discobole.eu

La Fundació "la Caixa"
no s'identifica necessàriament
amb l'opinió dels autors
d'aquesta publicació.

elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca

Recerca i elaboració de l'informe

Elena Bárcena, Universitat de Màlaga

Salvador Pérez, Universitat de Màlaga

Fernando Morilla, Universitat de Màlaga

Comissari de la col·lecció:
Luis Ayala, UNED

Comitè científic:
Lidia Brun (ULB), Olga Cantó (UAH), Sara de
la Rica (ISEAK), Víctor Lapuente (UG), Marga
León (UAB), Jorge Onrubia (UCM), Leire Salazar
(UNED)

Índex

4	Resum
5	Idees principals
6	La renda de les persones amb discapacitat es troba sistemàticament per sota de la de la resta de la població
7	Entre el 2012 i el 2018 la taxa de pobresa de les persones que vivien en llars amb discapacitat es va incrementar, mentre que la de la resta de la població es va reduir
9	Les prestacions monetàries per discapacitat han tingut un impacte creixent sobre la renda des del 2007
11	La reducció de la taxa de pobresa derivada de les prestacions monetàries per discapacitat s'ha intensificat aquesta última dècada
13	Les prestacions monetàries per discapacitat redueixen la intensitat de la pobresa a Espanya, tot i que aquesta reducció és la meitat de la que s'observa a Suècia, Dinamarca o els Països Baixos
15	La despesa pública en prestacions per discapacitat a Espanya representa poc més d'un terç de la de Dinamarca, i una mica més de la meitat de la de Suècia
16	La quantia mitjana de les prestacions monetàries per discapacitat a Espanya permet superar el llindar de pobresa, però aquestes prestacions només arriben a una de cada quatre persones amb discapacitat
17	Conclusions
18	Actuacions proposades
19	Característiques de l'estudi

Resum

Les persones que viuen en llars amb algun membre amb discapacitat presenten nivells de renda més baixos i una incidència més alta de la pobresa que la resta de la població. Aquesta bretxa per discapacitat va tendir a incrementar-se durant l'última etapa de recuperació econòmica, cosa que en fa palès el caràcter estructural. També s'evidencia que les persones que viuen en aquestes llars tendeixen a participar menys de la recuperació que la resta.

L'estudi analitza en quina mesura les diferents prestacions monetàries garanteixen, o no, un nivell de renda que permeti a les llars amb discapacitat alleujar la seva situació de vulnerabilitat econòmica i el seu risc de pobresa. Si bé les prestacions monetàries redueixen la incidència i la intensitat de la pobresa a Espanya, tant el nivell de despesa com el de cobertura encara es troben lluny dels nivells que s'observen en el sistema comparat.

Idees principals

1

La renda de les persones que viuen en llars amb discapacitat es troba sistemàticament per sota de la de la resta de la població.

3

Entre el 2012 i el 2018 la taxa de pobresa de les persones que vivien en llars amb discapacitat va augmentar 4,5 punts percentuals, mentre que la de la resta de la població es va reduir.

5

Malgrat que la reducció de la taxa de pobresa derivada de les prestacions monetàries per discapacitat s'ha intensificat aquesta última dècada (fins a superar els 10 punts percentuals), la bretxa de pobresa per discapacitat ha augmentat.

7

La despesa pública en prestacions per discapacitat a Espanya (1,6% del PIB) representa poc més d'un terç de la de Dinamarca i una mica més de la meitat de la de Suècia.

2

La quantia mitjana de les prestacions monetàries per discapacitat a Espanya permet superar el llindar de pobresa, si bé aquestes prestacions només arriben a una de cada quatre persones amb discapacitat.

4

A Espanya, l'impacte de les prestacions monetàries per discapacitat sobre la renda presenta una tendència creixent des del 2007, i va passar de produir un increment de la renda del 8,5% el 2007 a un del 16,8% el 2018.

6

A Espanya, les prestacions monetàries per discapacitat redueixen menys la pobresa que a Suècia o Dinamarca, però més que a França o Portugal.

1 La renda de les persones amb discapacitat es troba sistemàticament per sota de la de la resta de la població

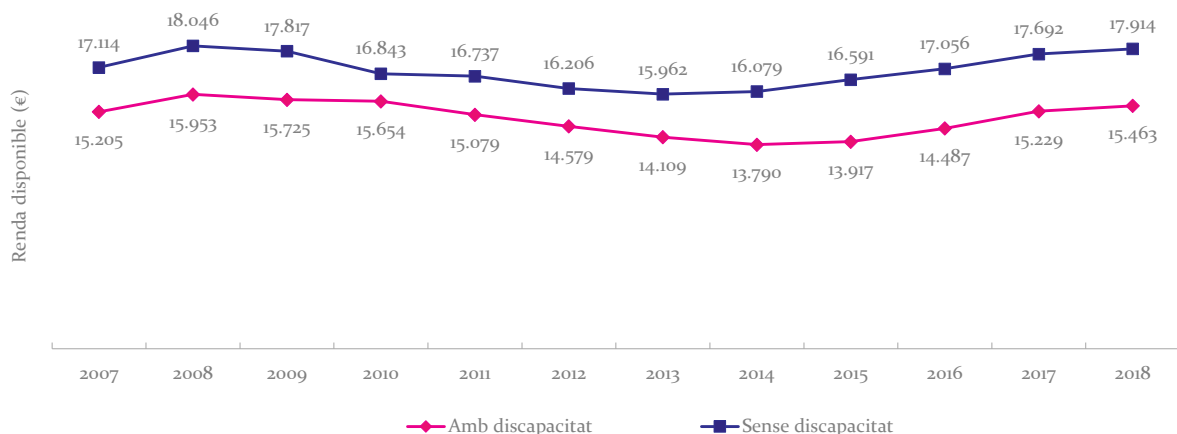
S'estima que a Espanya al voltant del 18% de les persones viuen en llars amb alguna persona amb discapacitat. Com que la discapacitat afecta una part molt rellevant de la població, els seus efectes sobre el benestar de les llars desperten un elevat interès.

La discapacitat afecta el benestar de les persones des d'un punt de vista econòmic, ja que dificulta les possibilitats d'accés a un nivell d'ingressos suficient per cobrir les seves necessitats. Així mateix, les persones amb discapacitat incorren en més despeses per poder adaptar el seu entorn i la seva activitat diària a unes condicions de vida més adequades a les seves necessitats. Aquestes limitacions incideixen en l'àmbit de la llar, i condicionen tant les persones amb discapacitat com les que hi conviuen.

A Espanya, entre el 2007 i el 2018 la renda mitjana de les persones que viuen en llars amb discapacitat es va mantenir sempre per sota de la de la resta de la població, si bé la magnitud de la diferència va anar variant. La bretxa de renda va disminuir lleugerament durant els anys en què la conjuntura econòmica era més adversa i es va incrementar a l'inici de la recuperació econòmica.

Gràfic 1: La renda de les persones que viuen en llars amb discapacitat a Espanya es manté per sota de la de la resta de la població

Renda mitjana disponible, en euros, de les persones que viuen en llars amb discapacitat i sense a Espanya, 2007-2018

Nota: la renda disponible és la renda total percebuda per la llar durant el període de referència, incloent-hi totes les prestacions socials en efectiu i neta d'impostos i cotitzacions a la Seguretat Social. Les llars amb discapacitat són les llars amb algun membre d'entre 16 i 64 anys amb discapacitat.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

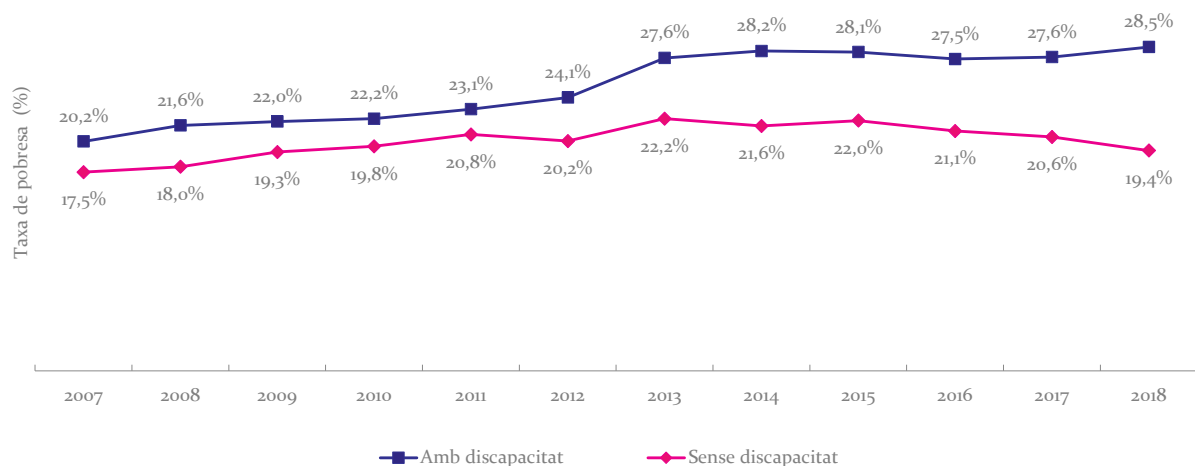
2 Entre el 2012 i el 2018 la taxa de pobresa de les persones que vivien en llars amb discapacitat es va incrementar, mentre que la de la resta de la població es va reduir

El 2018, el 28,5% de les persones que vivien en llars amb discapacitat eren pobres, en comparació amb el 19,4% de les persones en aquesta mateixa situació (renda disponible inferior al 60% de la mitjana de la renda) que vivien en llars sense discapacitat. Al llarg de l'última dècada, la incidència de la pobresa presenta taxes sensiblement superiors entre les persones que viuen en llars amb discapacitat, cosa que corrobora l'existència d'una diferència de caràcter estructural. A més, mentre que fins al 2011 la bretxa oscil·lava entre 2 i 4 punts percentuals, des de l'inici de la recuperació econòmica, el 2013, s'observen diferències més pronunciades, fins a arribar als 9,1 punts percentuals l'any 2018. L'augment d'aquestes diferències està associat a la trajectòria dispar de la taxa de pobresa en tots dos col·lectius. La incidència de la pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat s'ha mantingut per sobre del 27,5% des del 2013, i el 2018 es va incrementar fins al 28,5%, la cota més elevada des del 2007. Per la seva banda, les persones que viuen en llars sense discapacitat han vist com, en el seu cas, la incidència de la pobresa es reduïa des del 2013, i el 2018 se situava en els mateixos nivells que el 2009.

Aquests resultats ens mostren que les persones en situació de pobresa que viuen en llars amb discapacitat han participat menys de la recuperació econòmica que les persones en situació de pobresa que viuen en llars sense discapacitat. En aquest sentit, el ritme d'incorporació al mercat de treball ha estat inferior entre les persones que viuen en llars amb discapacitat, cosa que ha accentuat la bretxa d'ocupació existent entre tots dos grups. Entre el 2014 i el 2019 la seva taxa d'ocupació va augmentar 3,3 punts percentuals, fins a situar-se en el 25,9%. En canvi, per a la resta de la població aquest increment va ser de 8 punts percentuals, fins al 66,9%. Aquestes dades evidencien una important desigualtat en termes d'oportunitats laborals entre les persones que viuen en llars amb discapacitat i sense durant l'etapa de recuperació, després que tots dos grups experimentessin deterioraments relativament similars en els nivells d'ocupació durant el període de crisi, amb caigudes de la taxa d'ocupació de 2,6 i 3,8 punts percentuals, respectivament, entre el 2009 i el 2014.

Gràfic 2: La incidència de la pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat és vuit punts percentuals més alta que el 2007

Taxa de pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat i sense a Espanya, 2007-2018

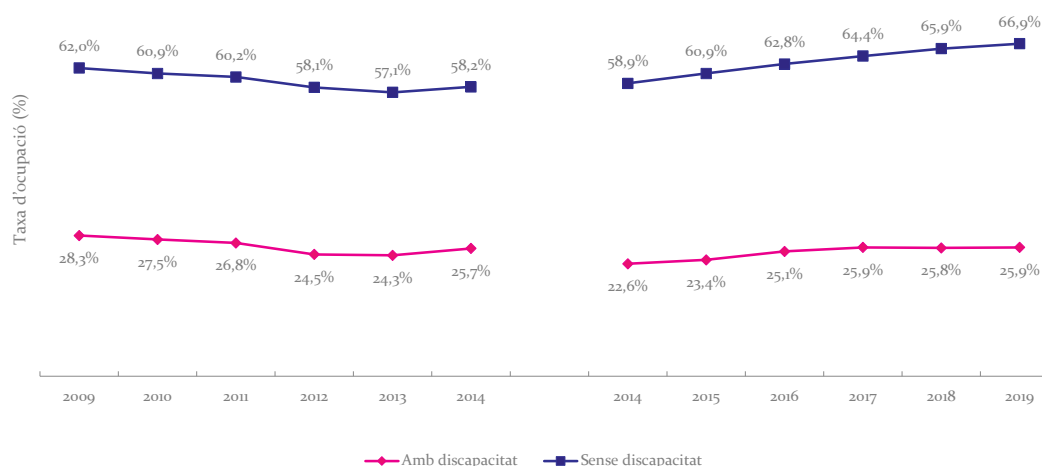

Nota: les llars amb discapacitat són les llars amb algun membre d'entre 16 i 64 anys amb discapacitat.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

Gràfic 3: La taxa d'ocupació de les persones que viuen en llars amb discapacitat és sensiblement més baixa que la de la resta de la població, i aquesta diferència ha anat augmentant des del 2014

Taxa d'ocupació de les persones que viuen en llars amb discapacitat i sense a Espanya, 2009-2019

Nota: la taxa d'ocupació és el quocient entre el total d'ocupats i la població de 16 anys i més. A causa d'un canvi metodològic, les xifres de la sèrie del 2014 en endavant no són comparables amb les de la sèrie 2009-2014.

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística, 2009-2019.

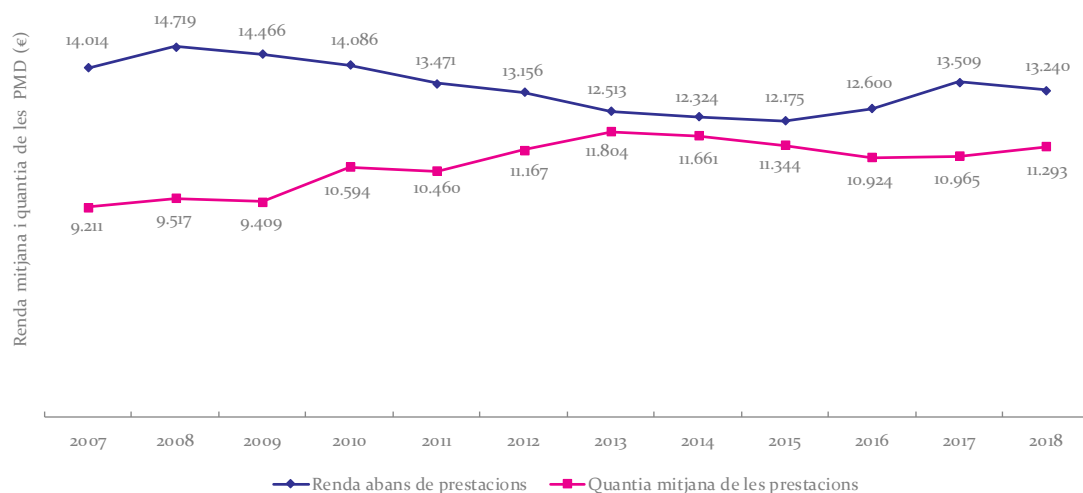
3 Les prestacions monetàries per discapacitat han tingut un impacte creixent sobre la renda des del 2007

A Espanya, el sistema de prestacions monetàries per discapacitat (PMD) s'articula sobre una base de prestacions contributives i no condicionades a la renda destinades a cobrir diversos riscos de la incapacitat laboral. La quantia de les PMD depèn dels ingressos obtinguts prèviament per l'activitat laboral, del grau de discapacitat (mínim del 33%), de l'edat i de la composició de la llar. A més, també incorpora prestacions no contributives i condicionades a la renda (discapacitat i dependència) destinades als col·lectius més vulnerables, de quantia variable en funció del grau de discapacitat.

Durant l'última dècada les PMD han generat un impacte molt positiu sobre els ingressos de les persones que viuen en llars amb discapacitat a Espanya. El creixement de la renda que es produeix en incloure-hi les PMD s'ha duplicat, i ha passat d'un 8,5% el 2007 a un 16,8% el 2018. Aquest efecte es deriva de la combinació de dos factors. D'una banda, la tendència creixent de la quantia mitjana de les PMD, que va augmentar un 22,6% entre el 2007 i el 2018, fins a situar-se en 11.293 euros anuals per perceptor, amb una trajectòria que té una certa relació amb el cicle econòmic. D'altra banda, cal tenir en compte el descens que va experimentar la renda abans de PMD, que va baixar un 5,5% durant aquest període, fins a 13.240 euros.

Gràfic 4: La quantia de les prestacions monetàries per discapacitat es va incrementar durant la Gran Recessió, cosa que compensa, en part, el descens de la renda de les persones que viuen en llars amb discapacitat

Renda mitjana disponible de les persones que viuen en llars amb discapacitat abans de les PMD, i quantia mitjana de les PMD, en euros, 2007-2018

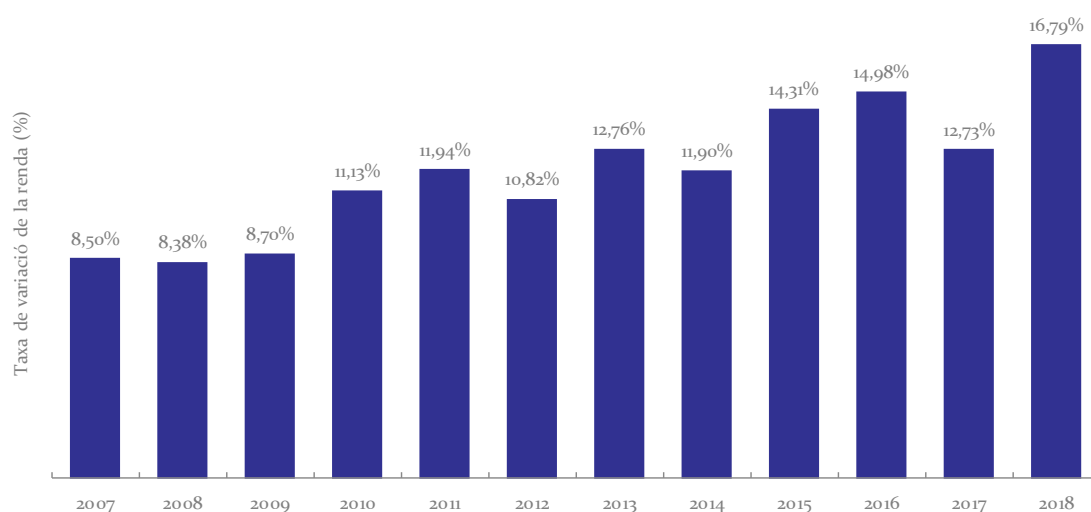
Nota: la renda disponible abans de PMD és la renda total percebuda per la llar durant el període de referència, incloent-hi totes les prestacions socials en efectiu, excepte les PMD, i neta d'impostos i cotitzacions a la Seguretat Social. Les llars amb discapacitat són les llars amb algun membre d'entre 16 i 64 anys amb discapacitat.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

D'aquesta manera, es pot concloure que les PMD han contribuït a afavorir la convergència de la renda disponible de les persones que viuen en llars amb discapacitat i sense. No obstant això, veient els resultats comentats a l'apartat anterior, podem dir que l'import d'aquestes prestacions és insuficient per eliminar la bretxa que hi ha entre tots dos col·lectius, que, de fet, ha augmentat. En comparació amb altres països europeus, i guiant-nos per les dades del 2017, el creixement de la renda disponible com a conseqüència de la incorporació de les PMD ha estat més significatiu a Suècia i a Dinamarca que a Espanya, que ocupa la tercera posició entre els països analitzats.

Gràfic 5: Les prestacions monetàries per discapacitat incrementen la renda de les persones que viuen en llars amb discapacitat a Espanya, amb una tendència creixent des del 2007

Taxa de variació de la renda mitjana de les persones que viuen en llars amb discapacitat després de les prestacions monetàries per discapacitat. Espanya. 2007-2018

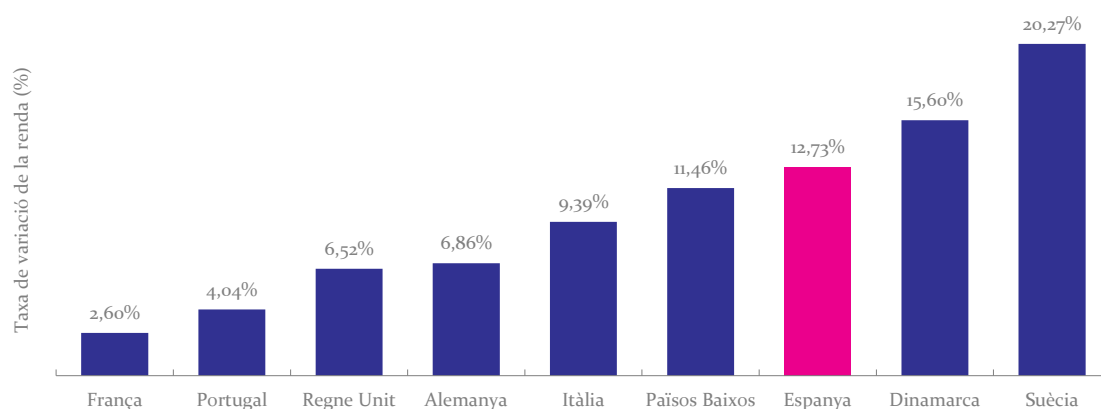

Nota: la renda mitjana després de PMD és la renda disponible definida al gràfic 1; quan en deduïm les PMD, obtenim la renda abans de PMD.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

Gràfic 6: Les prestacions monetàries per discapacitat contribueixen a incrementar la renda mitjana de manera més significativa a Suècia, Dinamarca, Espanya i els Països Baixos

Taxa de variació de la renda mitjana de les persones que viuen en llars amb discapacitat després de les prestacions monetàries per discapacitat, comparació entre països europeus, 2007-2018

Nota: la renda mitjana després de PMD es refereix a la renda disponible, mentre que la renda abans de PMD s'obté quan deduïm les PMD de la renda disponible.

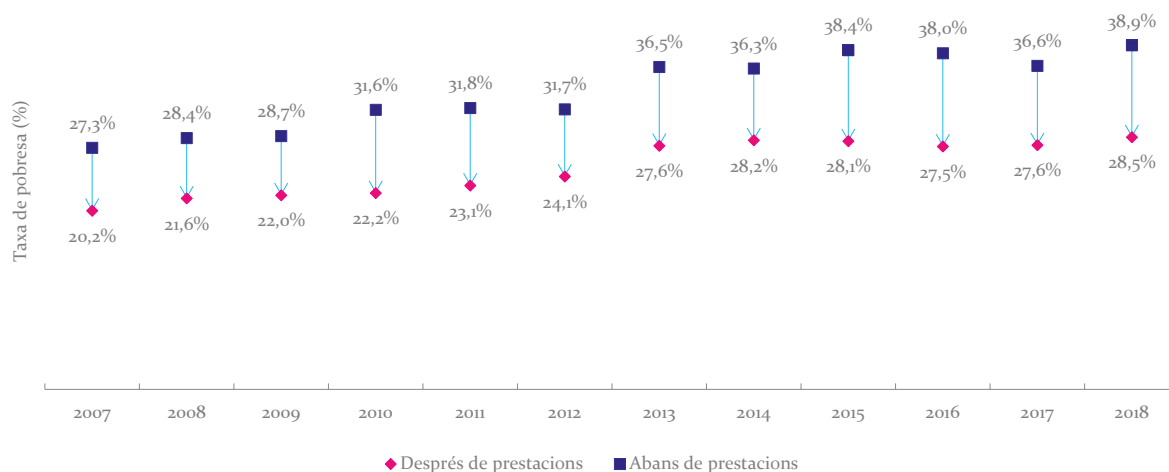
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2018.

4 La reducció de la taxa de pobresa derivada de les prestacions monetàries per discapacitat s'ha intensificat aquesta última dècada

Les PMD contribueixen a augmentar la renda de les persones que viuen en llars amb discapacitat i, com que s'adrecen a les persones més vulnerables econòmicament, en redueixen el risc de pobresa. Així doncs, la taxa de pobresa a Espanya es redueix gràcies a les PMD. Durant aquesta última dècada, aquesta reducció s'ha anat incrementant, fins a superar els 9 punts percentuals en els últims quatre anys examinats. No obstant això, la taxa de pobresa de les persones que viuen en llars amb discapacitat continua sent elevada, i a més s'incrementa la bretxa respecte a la resta de la població. La causa d'això és que l'adequació de la quantia de les PMD a la línia de pobresa, tot i que es manté en nivells alts, ha disminuït de manera significativa des de l'inici de la recuperació econòmica. Entre el 2013 i el 2018, la línia de pobresa va augmentar un 13,2%, mentre que la quantia mitjana de les PMD es va reduir un 4,3%, i va passar d'assolir una cota màxima d'11.804 euros el 2013 a situar-se en 11.293 euros el 2018.

Gràfic 7: La incidència de la pobresa disminueix al voltant de 10 punts percentuals gràcies a l'efecte de les prestacions monetàries per discapacitat

Taxa de pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat abans i després de percebre PMD, Espanya, 2007-2018

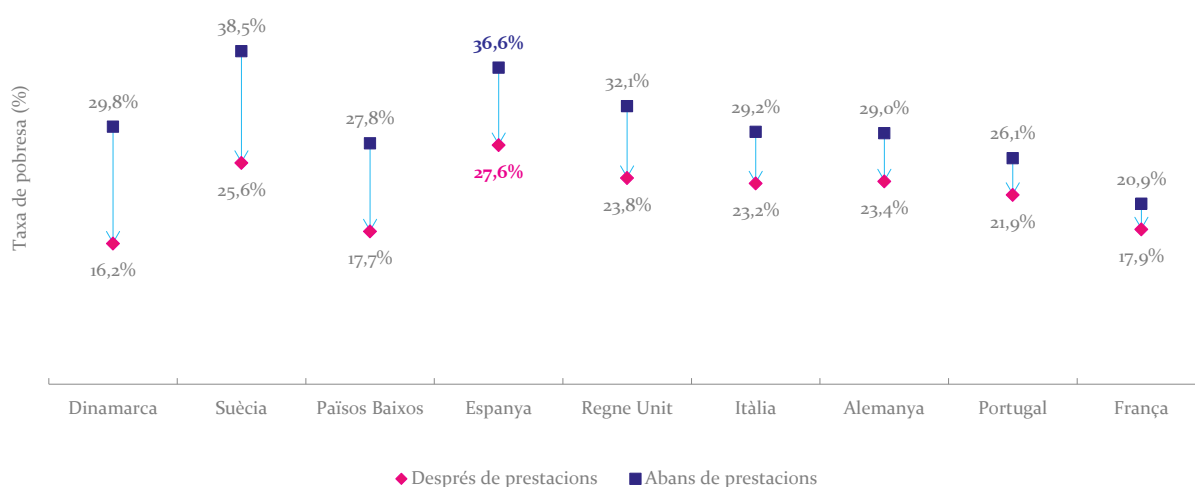

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

Tot això sembla indicar que, des de la Gran Recessió, les persones que viuen en llars amb discapacitat no han participat del creixement econòmic en la mateixa mesura que la resta. La renda abans de PMD de les persones que viuen en llars amb discapacitat va augmentar un 5,8% entre el 2013 i el 2018, en comparació amb el 12,2% de la de les persones que viuen en llars sense discapacitat. Les PMD no arriben a compensar aquest desavantatge, cosa que fa augmentar la taxa de pobresa. Per tant, podríem afirmar que les persones que viuen en llars amb discapacitat s'han quedat enrere, sobretot a partir de l'any 2013, malgrat l'esforç en termes de PMD. En aquest sentit, és molt important fomentar la inclusivitat de les persones amb discapacitat per tal d'assegurar que puguin participar de la recuperació econòmica després de la crisi de la pandèmia almenys en el mateix grau que la resta de persones.

En comparació amb altres països europeus, a Dinamarca i Suècia les PMD comporten les reduccions més pronunciades de la taxa de pobresa. També és destacable l'efecte reductor que tenen als Països Baixos i a Espanya, si bé, com hem apuntat anteriorment, dels països considerats, Espanya és el que presenta la taxa de pobresa més elevada per a aquest col·lectiu.

Gràfic 8: Les prestacions monetàries per discapacitat redueixen la incidència de la pobresa als principals països europeus, si bé tenen una efectivitat més elevada a Dinamarca i Suècia
Taxa de pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat abans i després de percebre PMD, comparació entre països, 2017

Nota: els països s'han ordenat de més a menys reducció de la incidència de la pobresa.

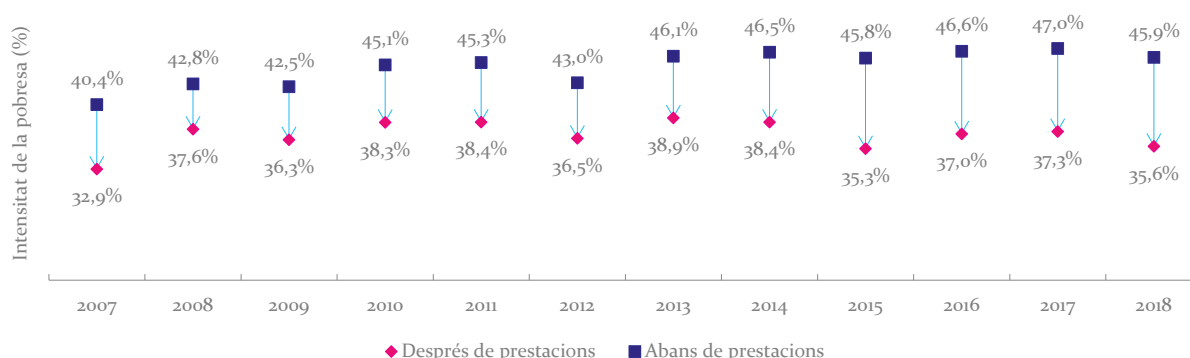
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2018.

5 Les prestacions monetàries per discapacitat redueixen la intensitat de la pobresa a Espanya, tot i que aquesta reducció és la meitat de l'observada a Suècia, Dinamarca o els Països Baixos

La intensitat de la pobresa –és a dir, la diferència entre la renda mitjana de la població pobra i el llindar de pobresa expressada en termes relatius a aquest llindar– entre les persones que viuen en llars amb discapacitat a Espanya també experimenta una important reducció per l'efecte de les PMD. Aquesta disminució ha estat més acusada des del 2015, i en els últims quatre anys ha superat els 10 punts percentuals. En comparació amb altres països europeus, a Suècia, els Països Baixos i Dinamarca les PMD redueixen la intensitat de la pobresa de manera més efectiva, i dupliquen la reducció que s'observa a Espanya.

Gràfic 9: Les prestacions monetàries per discapacitat contribueixen a reduir la intensitat de la pobresa, i s'observa un increment de la seva efectivitat a partir del 2015

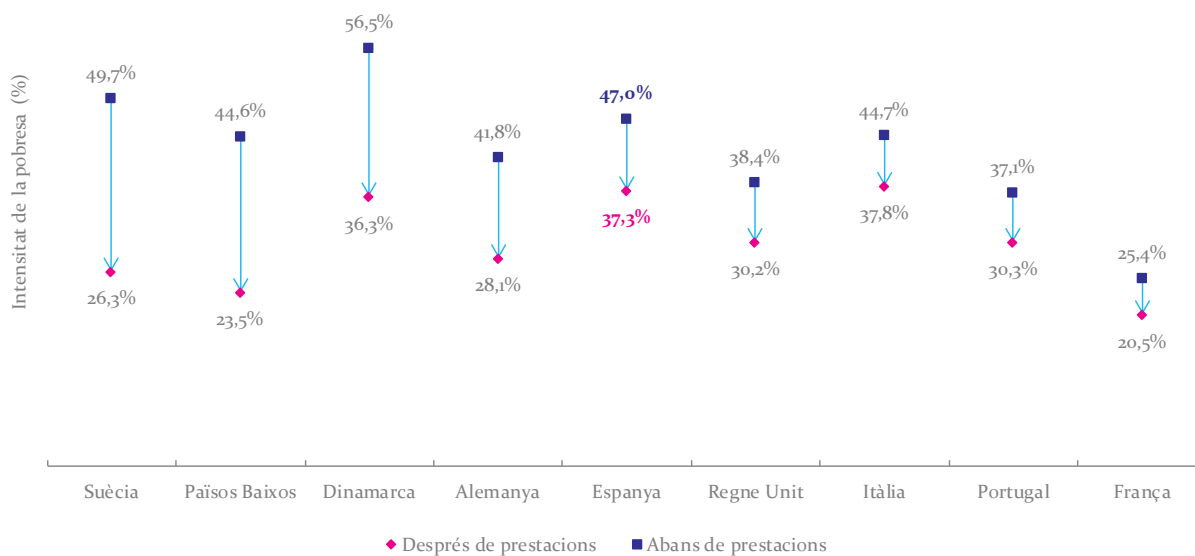
Intensitat de la pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat abans i després de percebre PMD, Espanya, 2007-2018

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2008-2019.

Gràfic 10: La reducció de la intensitat de la pobresa derivada de les prestacions monetàries per discapacitat és comparativament baixa a Espanya

Intensitat de la pobresa entre les persones que viuen en llars amb discapacitat abans i després de percebre PMD, comparació entre països europeus, 2017

Nota: els països s'han ordenat de més a menys reducció de la intensitat de la pobresa.

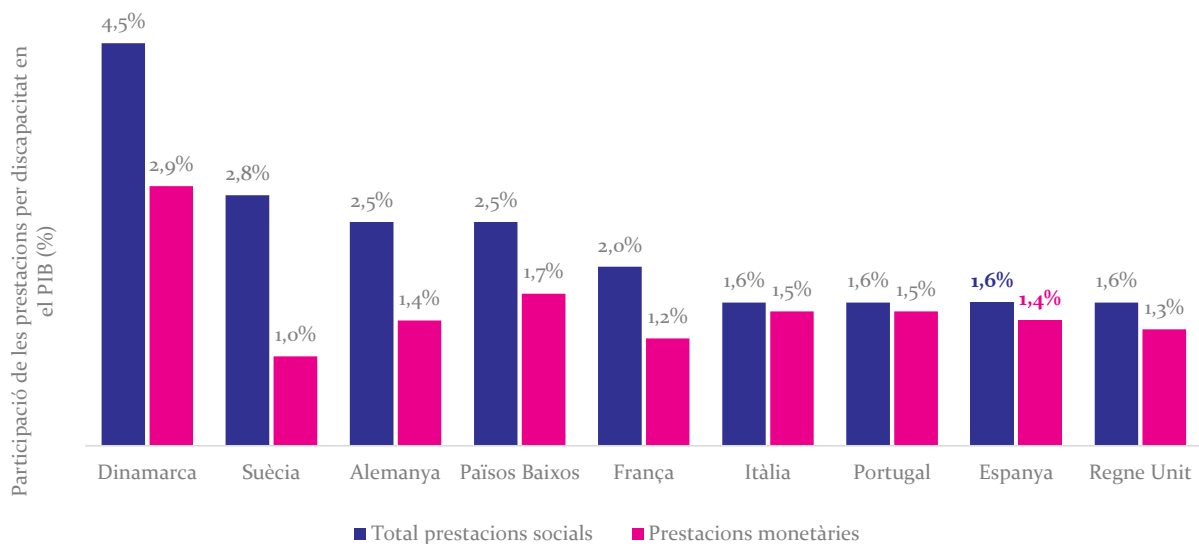
Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2018.

6 La despesa pública en prestacions per discapacitat a Espanya representa poc més d'un terç de la de Dinamarca, i una mica més de la meitat de la de Suècia

El 2017 Espanya va destinar l'1,6% del PIB a prestacions per discapacitat (tant monetàries com en espècie), una xifra semblant a la d'Itàlia, Portugal i el Regne Unit, tot i que considerablement inferior a la d'altres països europeus. Per exemple, Dinamarca (amb un 4,5%) gairebé triplica la proporció del PIB que Espanya destina a prestacions per discapacitat, i Suècia, Alemanya i els Països Baixos destinen a aquestes prestacions més d'una vegada i mitja la proporció d'Espanya. Si ens cenym a les PMD, a Espanya gairebé la totalitat de la despesa assignada a les prestacions per discapacitat es destina a prestacions monetàries. Es tracta d'un 1,4% del PIB, tot i que Dinamarca encara duplica aquesta xifra. La proporció del PIB destinada a PMD a Espanya només supera la de Suècia, França i el Regne Unit. No obstant això, als dos primers països les prestacions en espècie tenen un pes important que permet compensar parcialment la baixa proporció destinada a prestacions monetàries.

Gràfic 11: L'esforç en despesa pública que es destina a prestacions per discapacitat a Espanya és comparativament baix

Percentatge de participació de les prestacions per discapacitat en el PIB, 2018

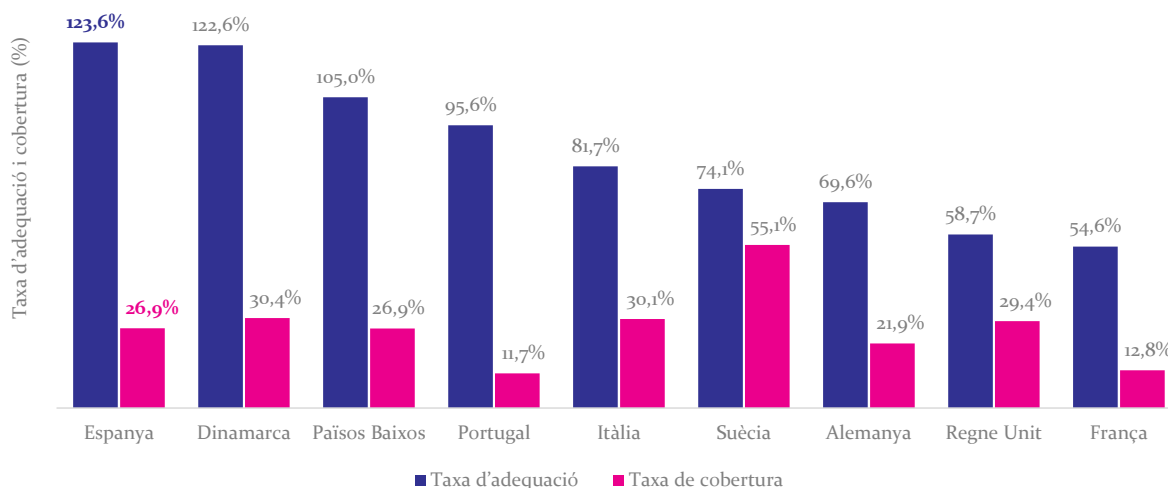
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del European System of Integrated Social Protection Statistics (ESSPROS), 2018.

7 La quantia mitjana de les prestacions monetàries per discapacitat a Espanya permet superar el llindar de pobresa, però aquestes prestacions només arriben a una de cada quatre persones amb discapacitat

El nivell de protecció que proporcionen les PMD es pot avaluar a través de la quantia mitjana percebuda en relació amb el llindar de pobresa –o taxa d'adequació– i a través del percentatge de possibles beneficiaris (persones amb discapacitat) que reben la prestació –o taxa de cobertura.

La taxa d'adequació de les PMD a Espanya, Dinamarca i els Països Baixos supera el 100%, per la qual cosa, a diferència de la resta de països analitzats, en aquests la quantia de les PMD, de mitjana, permet superar el llindar de pobresa. A Espanya, aquesta situació queda matisada per una taxa de cobertura més baixa, ja que només el 27% de la població que declara tenir una discapacitat percep PMD, mentre que al Regne Unit, Itàlia i Dinamarca s'ofereix cobertura aproximadament al 30% dels sol·licitants potencials, i a Suècia, a més de la meitat.

Gràfic 12: A Espanya les prestacions monetàries per discapacitat presenten una quantia mitjana elevada, tot i que només arriben aproximadament a una de cada quatre persones
Taxa d'adequació i taxa de cobertura, 2017

Nota: taxa d'adequació: quantia mitjana de les PMD en relació amb el llindar de pobresa. Taxa de cobertura: nombre de perceptors de PMD sobre el nombre de persones amb discapacitat.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'EU-SILC, 2018.

Conclusions

Les PMD tenen un paper clau en l'objectiu de millorar els ingressos i reduir el risc de pobresa de les persones que viuen en llars amb discapacitat, per tal com les dificultats relacionades amb la discapacitat suposen un desavantatge per a l'obtenció d'ingressos i impliquen un augment de les despeses necessàries per a les activitats de la vida quotidiana.

Un primer tret característic de l'orientació política del sistema de prestacions monetàries espanyol és l'aposta decidida per aconseguir que les PMD contribueixin a l'objectiu de reduir la pobresa, per la qual cosa es doten de quanties generoses que, per si mateixes, permetin que els perceptors superin la línia de pobresa. Així doncs, en comparació amb altres països europeus, Espanya presenta una taxa d'adequació notable, ja que la quantia mitjana de les PMD permet, de mitjana, superar el llindar de pobresa en un 23%. No obstant això, com a aspecte negatiu, la taxa de cobertura és manifestament millorable, tenint en compte que aquestes prestacions només arriben a una de cada quatre persones amb discapacitat.

En termes de despesa pública, les prestacions monetàries suposen al voltant de l'1,4% del PIB, quantitat considerablement inferior a altres països europeus. Aquest volum més baix de PMD va acompanyat d'una progressivitat reduïda de les prestacions en termes generals, la qual cosa explica que l'impacte de les PMD no permeti reduir la bretxa de pobresa per discapacitat. Per tant, les reformes pertinents haurien de permetre que les prestacions monetàries arribessin a més persones amb discapacitat, i conjugar un increment de la despesa pública en PMD amb un disseny que beneficiï les llars amb discapacitat econòmicament més desafavorides.

Actuacions proposades

1

La taxa de cobertura de les PMD a Espanya és sensiblement inferior a la d'altres països europeus, per la qual cosa cal revisar els requisits per obtenir les prestacions i així arribar a més persones amb discapacitat.

3

Les PMD no redueixen la bretxa de pobresa per discapacitat, la qual cosa posa en relleu la pertinència de revisar-ne la progressivitat per tal d'augmentar-ne l'efectivitat en la reducció de la incidència i la intensitat de la pobresa.

2

El percentatge del PIB destinat a PMD a Espanya és de l'1,4%, sensiblement inferior al d'altres països europeus, malgrat que es troba en consonància amb la mitjana de la UE-27. No obstant això, si tenim en compte la despesa total en prestacions per discapacitat (monetàries i en espècie), a Espanya aquesta representa l'1,6%, en comparació amb el 2% de la mitjana europea. Per tant, sembla raonable plantejar un recorregut creixent de despesa que permeti convergir cap als nivells mitjans europeus.

4

Convindria promoure un augment de la participació de les persones amb discapacitat en els beneficis del creixement econòmic per mitjà de mesures que complementin les prestacions públiques i millorin la seva situació laboral, sobretot en el cas dels joves.

Característiques de l'estudi

L'anàlisi comparativa del sistema de PMD a Espanya en relació amb altres països europeus es pot complementar amb l'estudi detallat d'altres instruments fiscals que es puguin combinar amb les prestacions monetàries per assolir els objectius proposats. En aquest sentit, cal considerar, d'una banda, les prestacions en espècie existents i, de l'altra, l'anàlisi de les deduccions fiscals relacionades amb la discapacitat presents als diversos països, tant no reemborsables (es limiten a reduir el deute tributari dels contribuents, de manera que beneficien en una mesura inferior els que tenen ingressos baixos) com reemborsables (conegudes com a «impostos negatius» o *tax credits*, que afavoreixen tots els beneficiaris potencials, ja que si l'import de la deducció és superior al deute tributari, la diferència s'abona als contribuents com una prestació neta).

No hem d'oblidar el paper fonamental de les rendes de mercat en els ingressos de les llars amb discapacitat, de manera que una anàlisi detallada dels graus i els tipus de discapacitat i un estudi més minuciós de la realitat laboral de les persones amb discapacitat i les seves dificultats d'inserció permetrien aprofundir en una de les principals conclusions d'aquest estudi: la participació més baixa de les persones que viuen en llars amb discapacitat en els beneficis del creixement econòmic durant les etapes de prosperitat.

Fundació "la Caixa"